

Nectar in plaats van insecten

Alternatieve energiebron voor Phylloscopus en Sylvia

Trekvogels hebben voor de lange reizen, die zij maken, veel energie nodig. In de zomer en de herfst zijn insecten talrijk en samen met bessen vormen zij de belangrijkste voedselbronnen om vetreserves aan te leggen voor de reis. In het voorjaar daarentegen zijn er geen bessen en in koude voorjaren zijn ook insecten schaars. Om het voedselprobleem op te lossen blijken sommige soorten heel inventief en tijdens de stopovers op de voorjaarstrek zoeken ze naar nectar. Experimenten met vogels (Schwilch, 2001) toonden aan dat hun vogels een voorkeur vertoonden voor nectar in plaats van insecten. De suikers in de nectar zijn namelijk direct opneembaar.

BRAAMSLUIPER met hoorntje van gestolde nectar op voorhoofd. Foto: Fred Koning

Waarnemingen in ons land

Over het dit verschijnsel is weinig bekend in Nederland. In het Zwanenwater werden in het voorjaar van 2013 enkele trekvogels met nectar op de veren aangetroffen. De vogels zijn te herkennen aan samengeklonterde veren op het voorhoofd net boven de snavel. Dit vaak

in de vorm van een hoorntje. Het hoorntje is samengesteld uit opgedroogde pollen en nectar en ziet er meestal donker uit. Als de vogel heel recent nectar heeft gezocht, wordt geel stuifmeel op kop of keel aangetroffen. De meeste in dit artikel genoemde soorten ruïen na het broeden en zijn daarna dus weer schoon. Alleen de Tuinfluiter is een uitzondering. Die verwisselt zijn veren in het overwinteringsgebied en kan dus later in het jaar met dit verschijnsel worden waargenomen.

In het Zwanenwater is de aanwezigheid van nectar bij vier verschillende soorten vast gesteld: Tuinfluiter (2x), Vuurgoudhaantje (1x), Tjiftjaf (2x) en Braamsluiper (3x).

Het verschijnsel werd voor het eerst beschreven in Engeland. Ash (1959) determineerde de pollen, die hij aantroef rond de snavels van door hem gevangen vogels. Hij vond vooral pollen van het geslacht Citrus. Dat is niet zo verwonderlijk, omdat in het gebied rond de Middellandse Zee veel sinaasappelen en citroenen worden geteeld. Uit onderzoek van in Denemarken gevangen vogels bleek het percentage vogels waarop pollen worden waargenomen

Gele verse pollen rond de snavel bij **BRAAM-SLUIPER**. Foto: Fred Koning

varieert tussen de 0 en 4,4% (Laurssen, 1997). Zij stelden het vast bij vijf soorten: Tuinfluiter, Zwartkop, Braamsluiper, Tjiftjaf en Fitis. De pollen waren vooral afkomstig van Citrus, Eucalyptus en Amygdalaceae. De laatste genoemde soorten zijn boomsoorten, die ook veel aangeplant worden in het Middellandse Zeegebied. Een ander onderzoek (J. Cecere, 2010) geconcentreerd rond de Middellandse Zee (vooral op eilanden) toonde een ander beeld. De onderzoekers maakten echter geen analyse van de pollen, maar filmde op pollen foeragerende vogels. Hier waren de voornaamste planten kruiden: met *Ferula communis* (een schermbloemige) en Brassica-soorten als belangrijkste voedselbronnen.

De vogels in het Zwanenwater hadden alle oude opgedroogde pollen. Slechts één vogel (Braamsluiper) werd met verse gele pollen aangetroffen. De enige potentiële nectarplanten, die toen bloeiden, waren de katjes van de Grauwe Wilg. Tijdens de bloei van deze wilg zien we ook vaak Tjiftjaffen en andere vogels bij de wilgenkatjes, die hier mogelijk een voedselbron vormen. Ook insecten

worden aangetrokken door de bloeiende katjes en het is dus best mogelijk dat zowel de insecten als de nectar de interesse van de vogels heeft.

Het voor nectar op bloemen foerageren is vooral een aangelegenheid voor soorten van de geslachten *Phylloscopus* (Tjiftjaf, Fitis) en *Sylvia* (Tuinfluiter, Zwartkop, Braamsluiper). Het is de moeite waard om in het voorjaar op te letten of ook nog meer soorten (zoals het Vuurgoudhaantje in het Zwanenwater) met 'hoortjes' of andere 'bobbels' te vinden zijn.

■ Fred Koning

Literatuur

- Ash, J.S. 1959. Pollen contamination by birds. *Brit. Birds* 52: 421-426.
- Jacoyo Cecere, C, Matricardi, B. Frank, S. Imperio, F. Spina, C. Cagallo, B. Barboutis & L. Boitani (2010). Nectar exploitation by songbirds at Mediterranean stopover sites. *Ardeola* 57(1): 143-157.
- Karsten Laurensen, Eigil Holm & Ingrid Sorensen (1997). Pollen as a marker in migratory warblers, *Sylviidae*. *Ardea* 85: 223-231.
- Regine Schilch, Rosita Mantovani, Fernando Spina & Lukas Jenni (2001). Nectar consumption of warblers after long-distance-flights during spring migration. *Ibis* 143: 24-32.